

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 18.09.2023 § 302

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 18.09.2023

§ 302

Lausunto Päijät-Hämeen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen luonnoksesta 1.1.2024 - 31.12.2025

3954/00.01.02.05/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Turvallisuuspäällikko Antti Prepula, p. 044 416 3812

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa Päijät-Hämeen pelastuslaitokselle prusteluosassa esitetyn lausunnon palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2024–2025.

Samalla kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Käsittely

I varapuheenjohtaja Kalle Aaltonen, jäsen Martti Talja, jäsen Mira Nieminen, jäsen Minna Lampinen sekä kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Juha Rostedt, kaupunginvaltuuston I varapuheenjohtaja Sonja Falk ja kaupunginvaltuuston II varapuheenjohtaja Rami Lehto ilmoittivat olevansa

esteellisiä. Esteellisyys todettiin hallintolain 28 § 1 momentin 5 kohdan perusteella.

Kalle Aaltonen, Martti Talja, Mira Nieminen, Minna Lampinen, Juha Rostedt, Sonja Falk ja Rami Lehto poistuivat asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Perusteluosa

Päijät-Hämeen pelastuslaitos pyytää kunnilta lausuntoa hyvinvointialueella valmisteltavana olevasta pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta. Kuntia pyydetään erityisesti huomioimaan palvelutasopäätöksen luku 4 (palvelutasoa koskevat päätökset palveluittain) ja luku 5 (kehittämissuunnitelma).

Lahden kaupungin lausunto pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta

Nykyinen pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on vuosille 2021–2024 ja se on hyväksytty maakuntavaltuustossa 15.06.2020. Pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa ja tällöin palvelutasopäätöksen uudelle tarkastelulle on ilmennyt perusteet. Lausunnolla oleva palvelutasopäätös kattaisi kaksi kalenterivuotta 2024 ja 2025.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palveluista päätetään aluevaltuuston tekemällä pelastustoimen palvelutasopäätöksellä. Pelastustoimen järjestämisestä säädetyn lain (613/2021) mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia.

Nyt lausunnolla oleva palvelutasopäätöksen luonnos on hyvin valmisteltu ja sisältää kattavat perustelut eri asioille. Esitetyssä palvelutasopäätöksen luonnoksessa on kuvattu pelastuslaitoksen tehtäviä. Luonnos ei sisällä kaikkia taulukoita ja muutama täydennettävä asia puuttuu. Näistä on ilmoitettu palvelutasoa valmistelevalle pelastustoimen projektipäällikölle. Seuraavissa kohdissa käsitellään lukujen 4 ja 5 keskeisiä huomioita.

Luku 4.1 onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja valvonta

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn osalta kokonaiskuvaus on kattava ja realistinen. Riskienhallintatoimet ovat kehittyneet edellisten vuosien aikana. Toimenpiteet ja tavoitteet ovat selkeästi kuvattu.

Huomattava kuitenkin, että kohdassa onnettomuuksien ehkäisy, turvallisuusviestintä (4.1.1) on heikennystä aiempaan.

Turvallisuusviestinnän osalta väestön tavoittamisprosenttia alennetaan 20 % -> 15 %.

- Perusteena pelastuslaitoksen koulutusryhmän toiminta loppui hyvinvointialueelle siirtymisen ja AVI:n poikkeuslupaehtojen vuoksi;
- Eikä aiemman kaltaista koulutustoimintaa pystytä vallitsevin resursein tarjoamaan ja koulutustarjontaa on jouduttu vähentämään aiempaan verrattuna.

Luku 4.2 pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoimen tehtävien ja toimintojen osalta toiminta on kattavasti kuvattu, mutta sisältää edelleen, joskin vähenemässä määrin abstrakteja kuvauksia kuten "riittävällä tasolla" ja "pyritään ylläpitämään".

Huomattava erityisesti, että kohdassa pelastustoiminnan toimintavalmiusajat (4.2.2.1) on muutosta aiempaan.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tavoitetta muutetaan 75 % -> 50 %

- Perusteina ovat, että 50 % tavoite on valtakunnallisesti yleisesti käytössä ja aluehallintovirasto valvoo sitä. 75 % tavoitteelle ei saada tukea valvojan viranomaisen taholta;

- Sopimuspalokuntien toiminta ja -lähtövalmius alueella on heikentynyt. Tämä vaikuttaa toimintavalmiuden kokonaisuuteen.

Kohdissa 4.2.2.5, 4.2.2.6 ja 4.2.2.7 on kuvattu henkilöstöä, kalustoa, paloasemia ja toimipisteitä. Hyvinvointialueen tulisi huomioida, ettei pelastustoimeen esitetä säästötoimia. Palvelutasopäätöksen luonnoksessa ei ole esitetty heikennyksiä. Huomiona kuitenkin, että säästötoimet voivat vaikuttaa kalustohankintoihin ja -kiertoon, joka näkyy viiveellä muun muassa työturvallisuudessa ja toiminnan tehokkuudessa sekä työnantajakuvassa.

Paloasemien miehitys tulisi pitää vähintään esitetyllä tasolla. Heikennykset vaarantavat pitkällä aikavälillä kaupunkia ja kaupunkilaisia kohtaan suunnatun pelastustoiminnan, onnettomuuksien ennaltaehkäisyä ja varautumistoimet. Palvelutasopäätöksen luonnoksessa ei ole esitetty heikennyksiä vakituisten paloasemien henkilöstömäärään.

Luku 4.3 pelastustoiminnan suunnitelmat

Suunnitelmien tarkoituksena on osaltaan edesauttaa riskien perusteella tarvittavien voimavarojen varmistaminen sekä määrittää tarvittavat pelastustoiminnan ja johtamisen toimintamallit.

Luvussa on kattavasti käsitelty eri suunnitelmia ja niiden päivitystarpeita. Luvun osuudessa ei havaittu erityisiä huomioita sisältäviä asioita.

Luku 4.4 pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoinen pelastustoiminta on hyvin kuvattu ja pelastuslaitos on tunnistanut sekä reagoinut alati vähenevään vapaaehtoisten määrään. Yleisesti ottaen haasteena on vapaaehtoisen henkilöstön työnantajien suhtautuminen sopimuspalokunnan toimintaan erityisesti päiväsaikaan.

Kehittämiskohteena on se, että pelastuslaitos pyrkii laajentamaan terveystarkastukset kattamaan kaikki sopimuspalokuntien hälytysosastoihin kuuluvat henkilöt. Nykyisin terveystarkastukset toteutetaan vain savusukellusta tekeville ja kursseille pyrkiville.

Toiminnan kehittämiseksi ja varmistamiseksi tulisi huomioida:

- Hälytyksiin ilmoittautuneiden ja asemalle siirtyvien seurantajärjestelmän hyödyntämisen selvittäminen voisi tukea tilannetietoa.
- Vapaaehtoisten rekrytointia ja mahdollisuutta osallistumista pelastustoimintaa tulisi pelastuslaitoksen tukea nykyistä vielä laajemmin.
- Työturvallisuuden varmistaminen ja altistumisten ehkäisy on hyvä huomioida enenemässä määrin.

Luku 4.5 pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

Pelastustoimen väestönsuojeluun varautuminen on kuvattu kattavasti ja sen toiminnat on nykyisessä maailmantilanteessa tunnistettu tärkeiksi. Lahden kaupunki on aiemmissa lausunnoissa kantanut huolta pelastuslaitoksen varautumisen resursseista.

Väestönsuojelun toimintojen alasajo on kestänyt vuosia. Vielä 90-luvun taitteessa Lahden kaupungilla oli väestönsuojelutoimisto, jossa oli viisi työntekijää. Tällä hetkellä vain yksi henkilö pelastuslaitoksella tukee koko Päijät-Hämeen aluetta ja nyt esitetään lisäyksenä toisen henkilön työpanosta. Henkilömäärän lisäys ei välttämättä kata todellista tarvetta, mutta parantaa nykyistä tilannetta.

Asiaa on käsitelty kohdassa väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu (luonnos: 4.5.1). Pelastuslaitokselle esitetty perustettavaksi väestönsuojelukoordinaattorin virka.

- Perusteina: Pelastuslaitoksella on tällä hetkellä yksi kokoaikainen väestönsuojeluun ja varautumiseen liittyvä tehtävä (valmiuspäällikkö);
- Turvallisuusympäristö on muuttunut, jonka takia väestönsuojeluun varautumisen ja muuhun varautumiseen liittyvät tehtävät ovat lisääntyneet;
- Toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen edellyttää lisäresursseja;
- Maakunnallisen varautumisen yhteensovittaminen ja kuntien tukeminen vaatii lisäresursseja.

Luku 5 kehittämissuunnitelma

Kehittämissuunnitelman luvussa käsitellään varautumisen tehtävien ja valvontatehtävien resurssointia, toimintaympäristön analysointia sekä omavalvontaa.

Varautumisen tehtävien resurssoinnin tarve on tunnistettu myös Lahden kaupungilla. Valvontatehtävien resurssointi tulee myös varmistaa, jotta kemikaalien valvonta pysyy ympäristökaupungin edellyttämällä tasolla.

Toimintaympäristön analysoinnissa ja omavalvonnan (toimintavalmiuden) seuranta on tunnistettu kehittämiskohteiksi. Yksittäisten kriittisten riskiruutujen osalta kustannustehokas varautuminen pelastustoimintaan on haasteellista ja voi ilman vakituista pelastustoimen henkilöstöä olla mahdotonta. Pelastuslaitos seuraa tilannetta ja pyrkii etsimään kustannustehokasta ratkaisua.

Lahden kaupungin alueella riskiruutujen hallinta on asiallisella tasolla kolmen vakituisen pelastusaseman takia.

Lausunnon johtopäätökset

Pelastustoimen palvelutasopäätösluonnos on kattavasti laadittu, mutta sisältää vielä tarkennettavia kohtia, kuten puuttuvia taulukoita.

Palvelutasopäätöksen luonnos on hyväksyttävissä seuraavin huomioin:

Luku 4.4. vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen vapaaehtoisten kohdalla tulee pelastuslaitoksen tukea toiminnan edellyttämää tasoa ja jatkuvuutta. Sopimuspalokuntalaisten ja sivutoimisten palomiesten rekrytointiin sekä tehtävässä pysymiseen tulee panostaa myös pelastuslaitoksen toimesta. Lisäksi työturvallisuuden varmistaminen tulee näkyä palvelutasopäätöksessä selkeämmin.

Luku 4.5 väestönsuojelu

Kaupunki näkee väestönsuojelukoordinaattorin viran perustamisen olevan tarpeellinen vallitsevassa tilanteessa. Tuki kuntiin ja sidosryhmäyhteistyö voi vaatia tulevaisuudessa resurssien vahvistamista edelleen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 18.09.2023 § 302

Toimenpiteet

Lausunto toimitetaan 19.9.2023: Päijät-Hämeen pelastuslaitos, [REDACTED]

[REDACTED]